

ZAPISNIK

sa 110. sjednice Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, održane 7. decembra 2015. godine

Sjednica je počela u 13 sati.

Odborom je, na sjednici, predsjedavao poslanik Zoran Jelić, predsjednik Odbora.

Sjednici Odbora su prisustvovali poslanici, članovi Odbora: dr Halil Duković, Maida Bešlić, dr Radosav Nišavić, prim.dr Izet Bralić, Srđan Perić i dr Jasmin Sutović.

Sjednici Odbora nijesu prisustvovali poslanici, članovi Odbora: Janko Vučinić, dr Radovan Asanović, dr Novica Stanić i Andrija Popović.

Pored članova Odbora sjednici su prisustvovali: dr Mensud Grbović (generalni direktor Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja), Edina Dešić Perazić (generalna direktorica Direktorata za tržište rada i zapošljavanje u Ministarstvu rada i socijalnog staranja), Darko Moračanin iz Ministarstva rada i socijalnog staranja, Nataša Borović (direktorica Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore), Milisav Korać (izvršni direktor Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa”), Marina Vujačić (izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore), Rajka Čavor (izvršna direktorica Humanitarnog društva slijepih i civilnih invalida rata Tivat), Goran Macanović (predsjednik Savjeta Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom), Azra Mučić (sekretarka Saveza civilnih invalida rata), Darko Mijušković (predsjednik Saveza organizacije gluvih i nagluvih Crne Gore) i Danilo Popović (sekretar Saveza organizacije gluvih i nagluvih Crne Gore).

Rad sjednice pratili su akreditovani novinari.

Sjednica je posvećena obilježavanju Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom

Predsjednik Odbora Zoran Jelić, u uvodnom izlaganju, podsjetio je da su Ujedinjene nacije na Generalnoj skupštini 14. oktobra 1992. godine, proglasile 3. decembar Međunarodnim danom osoba sa invaliditetom. Istakao je da se ovaj datum obilježava širom svijeta, naročito u zemljama koje su članice Ujedinjenih nacija. Na dan obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom, zemlje koje obilježavaju ovaj datum, organizuju različite aktivnosti i manifestacije, nastojeći da, koliko je to moguće, poboljšaju položaj osoba sa invaliditetom. Ukazao je na činjenicu da ova populacija često trpi stigmatizaciju usled ukorijenjenih i rasprostranjenih predrasuda ali i neinformisanosti. Kazao je da se Skupština Crne Gore i ovaj Odbor ne bave samo na ovaj datum licima sa invaliditetom već u svim prilikama kada je to moguće i kada su problemi osoba sa invaliditetom na dnevnom redu Skupštine Crne Gore ili kada se organizacije, koje se bave problemima osoba sa invaliditetom, obrate nadležnim odborima Skupštine Crne Gore.

Dr Mensud Grbović, generalni direktor Direktorata za zdravstvenu zaštitu u Ministarstvu zdravlja kazao je da u Ministarstvu zdravlja pokušavaju da svoje obaveze, kada je u pitanju zdravstvena zaštita lica sa invaliditetom iz Akcionog plana, realizuju i ukazao na niz aktivnosti

koje su preduzete na tom planu a to su, prije svega, dva zakona koja su u skupštinskoj proceduri (Zakon o zdravstvenom osiguranju i Zakon o zdravstvenoj zaštiti). Kazao je da su obezbijedena sredstva za kupovinu stomatološke stolice za djecu sa smetnjama u razvoju i da se očekuje njeno instaliranje a istakao je i da su dva doktora obučena za pružanje takve vrste stomatoloških usluga. To je razlog što više neće postojati potreba da roditelji putuju sa svojom djecom van Crne Gore kako bi im se pružila ta vrsta pomoći. Takođe, kazao je, da je Ministarstvo zdravlja sprovelo niz aktivnosti kako bi se poboljšao položaj lica sa invaliditetom.

Generalna direktorica Direktorata za tržište rada i zapošljavanje u Ministrastvu rada i socijalnog stranja Edina Dešić Perazić kazala je da se ovaj dan obilježava sa ciljem da se ukaže na probleme sa kojima se ova lica susrijeću u svakodnevnom životu, prije svega na isključenost iz društva, siromaštvo, veliku stopu nezaposlenosti ovih lica. Smatra da je potrebno dodatno raditi na unapređenju položaja lica sa invaliditetom i dodatno unaprijediti neke zakonske okvire koji se odnose na prava ovih lica i raditi na boljoj implementaciji zakonskog okvira. Kazala je da je dosta toga učinjeno. Ratifikacijom Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom Crna Gora se obavezala da će osigurati i promovisati puno ostvarivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda bez diskriminacije po osnovu invaliditeta i to kroz preduzimanje određenih mjera i akcija kao i donošenje i izmjenu postojeće zakonske regulative. Od velikog je značaja i Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori, za period 2008. - 2016.godine, kojom je unaprijeđen programski okvir koji se odnosi na lica sa invaliditetom i kojom su obuhvaćene mjere programske politike u domenu socijalne i dječije zaštite obrazovanja i stručnog osposobljavanja. Naglasila je da je Ministarstvo rada i socijalnog staranja dalo nesebičnu podršku nevladinom sektoru koji je imao ideju obilježavanja Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom. Istakla je da je na Savjetu za brigu lica sa invaliditetom postignut dogovor da nadležne institucije, na čelu sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja i drugim nadležnim instituucijama i nevladinim sektorom, zajedno krenu u obilježavanje Međunarodnog dana osoba sa invaliditetom.

Predsjednik Odbora Zoran Jelić kazao je da će Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje 15. decembra 2015. godine održati sjednicu na kojoj će se razmatrati Izvještaj Državne revizorske institucije o efikasnosti korišćenja sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Podsjetio je da se Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore obratilo ovom Odboru predstavkom za razmatranje ovog izvještaja Državne revizorske institucije, dodajući da su se takođe poslanici poslaničkog kluba Socijalističke narodne partije Snežana Jonica i Radosav Nišavić obratili ovom Odboru zahtjevom za sazivanje zajedničke sjednice sa Odborom za ljudska prava i slobode na kojem će se razmotriti predmetni Izvještaj.

Poslanik Srđan Perić kazao je da svima koji nastoje pomoći da lica sa invaliditetom budu što bolje integrisana u društvu treba odati posebno priznanje. Kazao je da su dva najveća problema lica sa invaliditetom dostupnost i problem prilikom zapošljavanja. Istakao je da se u Fond za profesionalnu rehabilitaciju, u periodu od 2009. do 2014. godine „slilo” 36,5 miliona eura. Od tog iznosa namjenski je potrošeno svega dva miliona. Kada je riječ o zapošljavanju, kazao je da postoje sredstva za tu namjenu ali da su ona nenamjenski trošena. Smatra da treba poslati poruku da se ovo mijenja. Kazao je da ovaj Odbor treba uputiti apel kako inspekcijama tako i nadležnim državnim organima da se ovim licima omogući fizički pristup državnim organima jer su, kako je kazao, istekli svi vremenski rokovi za to. Konstatovao je da

postoje zakonski mehanizmi koji bi mogli mnogo da pospješe ovu oblast. Jedan od njih je da se sredstva, koja se „slivaju” u Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, troše za svrhu za koju su i namijenjena.

Poslanik prim. dr Izet Bralić istakao je da je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje, u ovom sazivu, posvetio mnogo pažnje licima sa invaliditetom i da je, u predhodne tri godine, donijeto mnogo zakonskih rješenja koja su rezultirala ili će, nada se, rezultirati boljim položajem lica sa invaliditetom u društvu, bilo da je riječ o zakonima koji se odnose na zdravstvenu zaštitu bilo da je riječ o zakonima iz oblasti rada i socijalnog staranja. Istako je da je ovaj Odbor, od 110 održanih sjednica, jednu trećinu sjednica posvetio licima sa invaliditetom, ističući da je to i obaveza poslanika. Iskazao je i zahvalnost licima sa invaliditetom na nesebičnoj pomoći, sugestijama i idejama koju su pružali u prethodnom periodu u donošenju što kvalitetnijih zakonskih rješenja. Pozvao ih je na dalju saradnju i u narednom periodu pogotovo što se stvara prostor da, u već započetim pregovorima unutar Parlamenta, gdje su prisutne sve partije, i civilni sektor učestvuje naročito u drugoj i trećoj fazi tih pregovora. Zbog toga je poslao poruku civilnom sektoru, odnosno nevladinim organizacijama da se izbere da i njihov predstavnik nađe mjesto u tim pregovorima unutar Parlamenta.

Izvršna direktorica Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore Marina Vujačić kazala je da bi jedna sjednica Skupštine godišnje trebala da bude posvećena licima sa invaliditetom. Dovoljan argument za to je to što su lica sa invaliditetom prepoznata kao ustavna kategorija. Predložila je da treba kontrolisati to što se, na osnovu zaključaka sa sjednica Odbora, uradilo u predhodnom periodu. Naglasila je da će njeno današnje izlaganje biti usmjereno na zdravstvenu zaštitu i socijalno staranje lica sa invaliditetom jer zakoni iz ovih oblasti diskriminišu i ne prepoznaju neke kategorije lica sa invaliditetom. Istakla je da osobe sa invaliditetom malo pažnje posvećuju svom zdravlju. Kazala je da dva zakona koja su u skupštinskoj proceduri (Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju) nijesu usklađena sa Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom a ministar zdravlja Budimir Šegrt nije prihvatio amandmane koji su se odnosili na tu oblast. Kategorična je da nedostatak finansijskih sredstava ne može biti izgovor da se ne ostvare osnovna ljudska prava lica sa invaliditetom, odnosno njihov kvalitet života. Kazala je da tih sredstava ima samo je pitanje kako se ista troše i opredeljuju. U svom izlaganju skrenula je pažnju i na Zakon o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom. Kazala je, da za studente sa invaliditetom ne postoji pravo korišćenja povlastica na putovanje jer tih povlastica nema i da su studenti sa invaliditetom isključeni iz mnogih prava. Slična je situacija i sa zaposlenim osobama sa invaliditetom.

Predsjednik Odbora Zoran Jelić kazao je da će se od nadležnih državnih organa, kojima su na osnovu zaključaka upućeni dopisi, tražiti povratna informacija zašto se nije postupilo po tim dopisima.

Predsjednik Savjeta Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom Goran Macanović, složio se da treba uputiti zahtjev da Skupština jednom godišnje održi sjednicu koja će biti posvećena Međunarodnom danu osoba sa invaliditetom. Istakao je da skupštinski odbori trebaju više da koriste mehanizme kako bi kontrolisali zakone koje donosi Skupština. U svom izlaganju osvrnuo se na Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti

odnosno na odredbe koje se odnose na ličnu invalidninu. Njegov predlog je bio da osobe sa teškim invaliditetom, koje imaju pravo na ličnu invalidninu, budu lica koja imaju 100% tjelesnog oštećenja na osnovu liste koje su ljekari donijeli jer je, po njegovom mišljenju, nevjerovatno da se neko ko ima 100 % invaliditeta ne smatra osobom sa teškim invaliditetom. Naglasio je da Skupština Crne Gore ne realizuje nijedno pravo osoba sa invaliditetom po Zakonu o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji lica sa invaliditetom jer, u Skupštini, nema zaposlenih lica sa invaliditetom. Istakao je da to nije slučaj sa nevladinim organizacijama jer one zapošljavaju lica sa invaliditetom i, u tom smislu, naveo primer Saveza slijepih Crne Gore (zaposleno šest lica sa invaliditetom) i Udruženja mladih sa hendikepom Crne Gore (zaposleno osam lica sa invaliditetom). Apelovao je na Skupštinu Crne Gore, da srazmjerno broju zaposlenih, zaposli lica sa invaliditetom. Osvrnuo se i na Zakon o ljekovima i kazao je da postoje ljekovi koji nemaju tekst na Brajevom pismu. Smatra da u svakoj apoteci treba da postoji brošura za lijek na Brajevom pismu i da lice, koje ima problem sa vidom, može da se služi tom vrstom brošure. Kada je riječ o Zakonu o zaštiti potrošača, istakao je da je taj zakon prilagođen licima sa oštećenjem vida i da se treba truditi da to tako i ostane. Takođe je konstatovao da postoje lanci trgovačkih objekata koji ne primjenjuju taj zakon.

Predsjednik Odbora Zoran Jelić naveo je da Brajevo pismo treba da bude ispisano i na receptima lica sa invaliditetom, kao potrošača, a ne samo na kutijama lijekova. Osvrnuo se i na Zakon o zaštiti potrošača, na član 7 stav 4, ističući da se taj član mora poštovati jer postoje primjedbe da se on ne poštuje. U tom smislu je konstatovao da će se nastojati da se taj problem riješi.

Izvršni direktor Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa” Milisav Korać, takođe se složio da jedna sjednica bude posvećena ovim licima. Kazao je da su donijeta dva bitna zakona koja mogu pomoći unapređenju položaja lica sa invaliditetom i to Zakon o izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom. Bitni su, kazao je, i Zakon o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o zdravstvenom osiguranju. Kazao je da je amandman poslanika Andrije Popovića, koji se odnosi na lica sa oštećenjem sluha, trebao da bude prihvaćen i da se licima starijim od 18 godina obezbijede besplatni slušni aparati. Ministar zdravlja je obrazložio da nema dovoljno finansijskih sredstava za tu namjenu. To je, po njemu, neshvatljivo jer je država Crna Gora, u poslednjih pet godina, preko 40 miliona eura prihodovala Fondu za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom. Govorio je i o stomatološkoj zaštiti lica sa invaliditetom ističući da je ona veoma loša. Veliki problem vidi u teškom zapošljavanju lica sa invaliditetom. Kazao je da svi treba da učinimo napore da se poveća zaposlenost lica sa invaliditetom jer se na evidenciji nezaposlenih lica sa invaliditetom nalazi 2 300 lica sa invaliditetom. Kazao je i da se oko sto lica zaposlilo u toku prošle godine. Naglasio je da nedavno, prilikom raspisanog konkursa za grant šeme, nije bilo odziva ni od strane nevladinih organizacija ni državnih organa a kroz taj konkurs su bila nuđena sredstva za pune plate lica sa invaliditetom, za određeni vremenski period.

Predsjednik Odbora Zoran Jelić kazao je da je veoma značajno da će Zakon o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, koji je usvojen u Skupštini Crne Gore, početi da se primjenjuje od 1. januara 2016. godine i da će se, na osnovu njega, preko dvije hiljade porodica koje imaju djecu sa smetnjama u razvoju, na neki način materijalno osigurati. Istakao je da su sredstva iz Budžeta za tu namjenu obezbijedena naglašavajući da će se Pravilnikom

preciznije definisati ko može ostvariti prava na osnovu ovog zakona. Takođe, kazao je da će problem sa zdravstvenom zaštitom lica sa invaliditetom u Crnoj Gori uskoro biti riješen i nije samo u pitanju problem sa stomatološkom stolicom već je ranije bio problem i sa ginekološkim stolovima. Naveo je da se radi se o neznatnim sredstvima a postoji i obučeni kadar za to. Smatra da je najveći problem lica sa invaliditetom njihovo zapošljavanje.

Izvršna direktorica Humanitarnog društva slijepih i civilnih invalida rata Tivat Rajka Čavor kazala je da je crnogorsko društvo na početku ozbiljnog puta za rješavanje problema lica sa invaliditetom. Osvrnula se na problem socijalizacije osoba sa invaliditetom u društvu. Smatra da je neophodno obezbijediti sredstva za finansiranje nevladinih organizacija koje se bave osobama sa invaliditetom.

Sekretarka Saveza civilnih invalida rata Azra Mučić kazala je da je Zakon zapošljavanju lica sa invaliditetom dobar ali da ne postoje kaznene odredbe za institucije koje ne zapošljavaju osobe sa invaliditetom. Smatra da je veoma značajno da se donese poseban zakon koji bi izdvojio organizacije koje se bave osobama sa invaliditetom od ostalih nevladinih organizacija jer bi se, na taj način, definisao njihov poseban status. Kazala je da je finansijska situacija takva da može doći u pitanje opstanak ovih organizacija a i izrazila je nadu da će Vlada ispuniti zahtjeve Saveza civilnih invalida rata koji se odnose na poboljšanje položaja tih lica.

Direktorica Saveza udruženja paraplegičara Crne Gore Nataša Borović u svom izlaganju osvrnula se na zaključke Skupštine iz juna 2015. godine koji su se odnosili na obavezu Vlade da uradi analizu zakonodavstva i uporedi je sa Konvencijom Ujedinjenih nacija koja se odnosi na prava osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori. Smatra da nije mnogo urađeno na poboljšanje položaja osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori. Kazala je da je u Udruženju paraplegičara Crne Gore zaposleno šest lica sa invaliditetom i da to može biti primjer drugim institucijama kada je riječ o zapošljavanju lica sa invaliditetom. Naglasila je da neka lica sa invaliditetom čak ne mogu da dobiju dokument da su lica sa invaliditetom, pa shodno tome, ne mogu ni da ostvare neka svoja prava.

Smatra da država treba da riješi probleme sa kojima se susrijeću lica sa invaliditetom. Njihova prava se umanjuju a ne uvećavaju. Kazala je da treba donijeti poseban zakon koji bi izdvojio organizacije koje se bave osobama sa invaliditetom od ostalih nevladinih organizacija kako bi se stanje među tim osobama, odnosno njihovim predstavnicima dovelo na jedan adekvatan nivo.

Poslanik dr Halil Duković pohvalio je saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave licima sa invaliditetom. Kazao je da je zakonodavstvo u Crnoj Gori dosta dobro ali je problem što se to zakonodavstvo u potpunosti ne implementira. Istakao je da je neophodno raditi na boljem iskorišćavanju sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom. Pridružio se inicijativi da se jednom godišnje održi sjednica posvećena osobama sa invaliditetom i pohvalio saradnju sa nevladinim organizacijama koje se bave problemima lica sa invaliditetom.

Sekretar Saveza organizacije gluvih i nagluvih Crne Gore Danilo Popović kazao je da znakovni jezik postoji u Crnoj Gori i da je on jedini valjan način sporazumijevanja sa gluvom osobom. Naglasio je da u svijetu postoji 130 priznatih znakovnih jezika. Smatra da je neophodno donijeti Zakon o znakovnom jeziku. Problem je što ne postoji registrovani sudski

tumač. Kazao je da je većina gluvih lica radno sposobna ali nijesu zaposleni. Smatra da je najviše diskriminisana populacija gluvih. Naglasio je da je ogranizaciji gluvih isključena voda i struja ali se nada da će izaći iz te situacije i skupiti sredstva za izmirenje tih obaveza.

Predsjednik Odbora Zoran Jelić kazao je da je ovaj Odbor otvoren za saradnju i spreman je da prihvati sugestije i predloge, dadajući da će uvijek organizovati ovakve sjednice, nadajući se da će neka od narednih biti održana u njihovim prostorijama. Naglasio je da će se, nakon ove sjednice, formulisati zaključci koji će biti proslijeđeni na realizaciju nadležnom organu.

Sjednica je završena u 15 sati i 30 minuta.

Sekretarka Odbora
Snežana Kaluđerović

Predsjednik Odbora
Zoran Jelić

